

v Starom a Novom zákone

Čo Písmo učí o vzkriesení mŕtvych

□

Lebo medzi prvým som vám vydal, čo som aj prijal, že Kristus zomrel za naše hriechy podľa písom

a že bol pochovaný a že v tretí deň vstal z mŕtvych podľa písom.

1. Korinským 15:3-4

V kázaniach ranej cirkvi sa s istotou hovorilo o vzkriesení mŕtvych. Učitelia a kazatelia s

určitosťou vedeli, že Kristus vstal z mŕtvych, a v dôsledku toho ani nepochybovali, že aj veriaci v evanjelium Ježiša Krista s určitosťou budú vzkriesení.

Ponímanie vzkriesenia, ako o ňom učila raná cirkev a ako je pre nás zapísané v Biblii, treba odlíšiť od gréckeho a židovského chápania^A. Gréci považovali telo za zlé a v tele videli prekážku pre opravdivý život. Smrť pre nich bola oslobodenie duše z telesného zajatia. Verili v posmrtný život, ktorý podľa nich bol životom nesmrteľnej duše. Odmietali však možnosť opätovného vzkriesenia do telesnej existencie. Preto apoštola Pavla vysmiali, keď im na Areopágu kázal o vzkriesení mŕtvych (Skutky 17:32).

Židia, naopak, boli presvedčení o význame tela, a preto podľa nich telo nikdy nemôže zaniknúť. Verili, že telo bude vzkriesené, ale bude to to isté telo, aké bolo pred smrťou^A. Raná cirkev apoštolskej doby verila, že telo bude vzkriesené, ale zároveň aj premenené do podoby uspôsobenej pre život na novej zemi a v novom nebi (1. Korinským 15:42-53).

Vzkriesenie v Starom zákone

V 1. liste Korintským apoštol Pavol píše: „... Kristus zomrel za naše hriechy podľa písma... a v tretí deň vstal z mŕtvych podľa písma.“ Keď Pavol hovorí, že Kristus zomrel a vstal z mŕtvych podľa Písma, myslí tým texty Starého zákona. Svedectvo Písma pritom uvádza ako prvý a najdôležitejší argument Kristovho vzkriesenia. V tejto časti článku budeme uvažovať o starozákonných textoch, ktoré vzkriesenie prorocky predpovedajú.

Zasľúbenie o Kristovom pochovaní a vzkriesení sa nachádza v Žalme 16:8-11: „Vždy si predstavujem Hospodina pred sebou, lebo je po mojej pravici, aby som sa nepohol. Preto sa raduje moje srdce, a moja sláva plesá, áno, ešte i moje telo bude bývať bezpečne. Lebo nezanecháš mojej duše v ríši smrti; nedáš svojmu svätému, aby videl porušenie. Dáš mi znáť cestu života. Radosti do sýtosti je pred tvojou tvárou, rozmanitého blaženstva v tvojej pravici na večnosť.“

Podobné zasľúbenie čítame aj v Žalme 71:20-21, ktorý prorocky ukazuje na Kristovo vzkriesenie: „Ty, ktorý si nám bol dal vidieť mnohé a veľké súženia a zlé veci, zase nás oživiš a zase nás vyvedieš z priepastí zeme (verš 20). Rozmnožíš moju veľkosť a obrátiac sa potešíš ma (verš 21).“ Tento text je považovaný za jedno z mesiášskych proroctiev, ktoré bolo vyslovené Dávidom, a vzťahuje sa na Mesiáša Ježiša Krista. Toto miesto predpovedá vzkriesenie samotného Krista (verš 21), ale množné číslo vo verši 20 hovorí o vzkriesení aj iných zomrelých, akoby spolu s ním. Iné texty Starého zákona hovoria všeobecne o vzkriesení zomrelých.

Jeden z textov hovorí o zaslúbení, ktoré bolo dané Abrahámovi: „A dám tebe i tvojmu semenu po tebe zem tvojho pohostinstva, celú zem Kanaánovu za večné dŕžavie, a budem im Bohom“ (1. Mojžišova 17:8). Abrahám rozumel aj veril, že zaslúbenie sa týka večného života, a teda si vyžaduje vzkriesenie z mŕtvych. Toto Božie zaslúbenie bez vzkriesenia Abraháma a jeho semena by sa nemohlo naplniť^B. Okrem toho Pán Ježiš v Evanjeliu Matúša 22:32 hovorí: „A o zmŕtvychvstaní mŕtvych či ste nečítali, čo vám je povedané od Boha, ktorý povedal: Ja som Boh Abrahámov, Boh Izákov a Boh Jakobov? Boh nie je Bohom mŕtvych, ale živých.“ (pozri aj Marek 12:27; Lukáš 20:38) Sám Abrahám veril, že Boh je mocný aj z mŕtvych vzkriesiť (Židom 11:19), a v tejto viere aj išiel obetovať Izáka (1. Mojžišova 22:1-10; Židom 11:17).

Job uprostred svojho trápenia vyznáva vieru v budúcnosť svojej duše a vzkriesenie tela: „Ale ja viem, že môj vykupiteľ žije a posledný sa postaví nad prachom. A keď raz toto všetko rozborí moju kožu, potom zo svojho tela uvidím Boha, ktorého ja uvidím sebe, a moje oči budú vidieť a nie cudzí...“ (Job 19:25-27). Job vedel, že jeho telo sa rozloží, zmení sa na prach. Díval sa však ponad to k okamihu, kedy sa opäť vo svojom tele postaví priamo pred svojho Boha. Jeho istota je postavená na viere v život toho, ktorého nazýva svojím vykupiteľom. Job veril, že jeho telo bude vzkriesené.

V Izaiášovi 26:19 sa nachádza vyznanie viery vo vzkriesenie podobné Jobovmu: „Tvoji mŕtvi ožijú, moje mŕtve telo, vstanú. Prebudte sa, plesajte vy, ktorí bývate v prachu! Lebo tvoja rosa je rosou svetiel, a zem vyvrhne mŕtvych.“ Izaiáš tu hovorí, že tvoji mŕtvi ožijú a budú sa radovať, čo poukazuje na vzkriesenie spravodlivých. Výraz zem vyvrhne mŕtvych zase poukazuje na vzkriesenie mŕtvych všeobecne všetkých. Aj z tohto miesta môžeme usudzovať, že vzkriesenie sa týka materiálnej zložky, teda tela človeka (prebudte sa vy, ktorí bývate v prachu).

V knihe Daniel 12:1-3 sa veľmi zreteľne píše o vzkriesení: „A mnohí z tých, ktorí spia v zeme prachu, sa zobudia, a to jedni na večný život a druhí na potupu a na večný hnus (verš 2).“ Obaja, Izaiáš aj Daniel, hovoria o tých, ktorí prebývajú v prachu, a obaja hovoria o vzkriesení ako o prebudení z prachu. Daniel okrem toho hovorí, že jedni budú vzkriesení k večnému životu a druhí k večnej potupe (zatrateniu).

V Starom zákone nebolo predpovedané len Kristovo vzkriesenie, ale bolo predpovedané aj to, že Kristus vstane z mŕtvych tretieho dňa. Na toto upozorňuje sám Pán v rozhovore so zákonníkmi a farizejmi, ktorí od neho žiadali znamenie. Povedal im: „... Pokolenie, zlé a cudzoložné, vyhľadáva znamenie, ale mu nebude dané znamenie, iba znamenie proroka Jonáša“ (Matúš 12:38-39, 16:4). Všeobecne sa má za to, že pobyt Jonáša v bruchu veľryby je typologickým predobrazom pochovania a vzkriesenia Ježiša Krista na tretí deň, a to práve preto, že o tom hovoril Pán Ježiš.

Iným miestom, ktoré je považované za proroctvo o Kristovom vzkriesení tretieho dňa, je Hozeáš 6:1-3^C. Tu je uvedené (podľa Roháčka): „Vo svojej úzkosti ma budú hľadať skoro za rána a povedia: Podťte, a navráťme sa k Hospodinovi, lebo on roztrhal a uzdraví nás, zbil a obviaže nás (1). Oživí nás o dva dni, na tretí deň nás postaví na nohy ^D, a budeme žiť pred jeho tvárou (2). A tak poznajme a žeňme sa poznať Hospodina; jeho východ stojí pevne ako svitanie rána a príde nám ako dážď, ako jarný dážď, ktorý zvlažuje zem (3).“ Vo verši 1 je najprv dané zaslúbenie tým, ktorí sa navrátia k Bohu v pokání a viere. Vo verši 2 sa nachádza proroctvo o vzkriesení tretieho dňa. Toto proroctvo je dané v množnom čísle (v každom citovanom preklade ^C

, ale aj v iných). To znamená, že zaslúbenie sa nevzťahuje len na samotného Krista, ale spolu s ním zahrňuje aj všetkých, ktorí boli s Kristom stotožnení v smrti, pochovaní, ale aj vo vzkriesení. To sú všetci tí, ktorí sa v pokání a vo viere navrátia k Bohu (Ján 14:19; Rímskym 6:3-6; Galatským 2:20; Efezským 2:4-6).

Hozeášovo proroctvo zjavuje – v kontexte aj iných citovaných starozákonných proroctiev, že Kristus mal byť vzkriesený v tretí deň, ale spolu s ním, ako hovoria novozákonné písmá, aj všetci tí, ktorí uveria v evanjelium a budú tvoriť Boží vykúpený ľud. Podľa Hozeáša sú to tí, ktorí budú žiť pred jeho tvárou – verš 6:2 (tak môžeme chápať aj vyvedených z priepasti zeme zo Žalmu 71:20). Hozeášovo proroctvo nepredpovedá len udalosti, ale zjavuje aj ich pravý význam a súvislosť s celým Božím zámerom mať svoj ľud, čo je naplno odkryté až v Novom zákone.

Hozeášovo proroctvo však ide ešte ďalej. Veršom 3 vyzýva k tomu, aby ľudia usilovne hľadali Hospodina, lebo Božie plány sú isté a iste sa aj naplnia. Výraz jeho východ stojí pevne ako svitanie rána znamená, že vzkriesenie Krista a ostatných veriacich spravodlivých z mŕtvych je také bezpečné a isté ako východ Slnka po tmavej noci. Toto úzko súvisí s proroctvom proroka Malachiáša: „Ale vám, ktorí sa bojíte môjho mena, vyjde slnce spravodlivosti...” (Malachiáš 4:2). Toto nie je dané všetkým, ale iba vám, ktorí sa bojíte môjho mena.

Z verša 3 sa usudzuje (pozri poznámky k tomuto veršu v prekladoch uvedených v odkaze C), že Hozeášovo proroctvo poukazuje aj na to, že po vzkriesení Krista bude nasledovať vyliatie Svätého Ducha. Takto sa uvažuje preto, lebo verš 3 pokračuje metaforou jarného dažďa, ktorý zvláňuje zem. Dážď je v Starom zákone symbolom Svätého Ducha. Ako sa toto naplnilo, uvádza Nový zákon. Na päťdesiaty deň po vzkriesení Pána Ježiša Krista, na Letnice, bol na očakávajúcich učeníkov, na tých, ktorí sa usilovali poznať Hospodina (A tak poznajme a žeňme sa poznať Hospodina – verš 3), vyliaty Svätý Duch ako jarný dážď.

Ako vidíme, Hozeášovo proroctvo je v celej svojej šírke a hĺbke plne vysvetlené novozákonným

zjavením. Napr. sám Pán Ježiš hovoril o svojej smrti a vstaní z mŕtvych na tretí deň (Marek 8:31, 9:31, 10:34 a ďalšie).

Záverom môžeme povedať, že Starý zákon predpovedá vzkriesenie Krista z mŕtvych a podiel veriacich v Krista na jeho vzkriesení. A aj to, že aj bezbožní budú vzkriesení. Bude však existovať rozdiel v účele vzkriesenia medzi veriacimi v evanjelium Ježiša Krista a tými, ktorí v evanjelium neuverili – bezbožnými (Daniel 12:2; Ján 5:28-29).

Vzkriesenie v Novom zákone

Pozrime sa do Jánovho evanjelia na dve konkrétne miesta, ktoré hovoria o mŕtvych a ich oživení. Prvým je: „Amen, amen vám hovorím, že príde hodina a je teraz, keď mŕtvi počujú hlas Syna Božieho, a tí, ktorí počujú, budú žiť“ (Ján 5:25). Druhým je: „Nedivte sa tomu, lebo príde hodina, v ktorú všetci, ktorí sú v hrobách, počujú jeho hlas, a vyjdú tí, ktorí dobre činili, na vzkriesenie života, ale tí, ktorí zle robili, na vzkriesenie súdu“ (Ján 5:28-29).

Tieto miesta však nehovoria o tom istom, lebo Pán Ježiš v nich používa odlišné výrazy. V prvom texte sa hovorí o mŕtvych a v druhom o všetkých, ktorí sú v hrobách. Podľa súvislosti s inými miestami Písma sa ukazuje, že oba výrazy v týchto veršoch neznamenaajú to isté, hovoria o odlišných veciach.

Napríklad v Efezským 2:1 sa hovorí o mŕtvych: „Aj vás, ktorí ste boli mŕtvi vo svojich previneniach a vo svojich hriechoch“, ale zo samotného verša je zrejmé, že nejde o ľudí telesne mŕtvych, ale o tých, ktorí boli v dôsledku hriechu duchovne mŕtvi. Pán Ježiš vo verši Ján 5:25 hovorí o telesne živých ľuďoch, ktorí však sú mŕtvi vo svojich hriechoch. Títo, keď zareagujú na hlas Pána Ježiša Krista, na zvesť jeho evanjelia, urobia pokánie a uveria, dostanú odpustenie a večný život – stanú sa živými Bohu. Potvrdzujú to aj slová príde hodina a je teraz, ktoré poukazujú na prítomnosť a nie na vzkriesenie, ktoré má ešte len nastať v budúcnosti. Z kontextu celého Písma vieme, že nie všetci na hlas Pána zareagujú, nie všetci uveria evanjeliu. Živými sa stanú iba tí, ktorí na hlas evanjelia zareagujú pokáním a vierou – a títo sú tí, ktorí počujú.

Druhý text (verše 28-29) sa od prvého líši v troch veciach:

a) Pán Ježiš hovorí: príde hodina, ale nedodáva a je teraz. Teda udalosti, o ktorých Pán na tomto mieste hovorí, že sú v budúcnosti, sa ešte nezačali naplňovať.

b) Používa výraz: všetci, ktorí sú v hrobách. Hovorí tu o tých, ktorí v hrobách aj skutočne sú, ktorí fyzicky zomreli a sú pochovaní. Okrem tohto faktu ešte hovorí, že títo všetci bez

výnimky počujú Pánov hlas a vyjdú z hrobov na vzkriesenie.

c) V týchto veršoch je výslovne použité slovo vzkriesenie. Hovorí, že všetci, ktorí sú v hroboch, vyjdú na vzkriesenie.

Tento druhý text je zhodný so starozákonným zjavením zapísaným v Danielovej knihe 12:1-3. V oboch textoch sa hovorí o vzkriesení spravodlivých a vzkriesení bezbožných. Ku vzkrieseniu z mŕtvych spravodlivých a bezbožných dôjde v stanovenom poradí v dvoch oddelených fázach (etapách). Najprv budú vzkriesení spravodliví, teda tí, ktorí sú nové stvorenie v Kristovi. Až neskôr po nich budú vzkriesení ostatní, teda bezbožní – tak je to zjavené v 1. liste Korinským v 15. kapitole a v knihe Zjavenie Jána 20:4-6.

Ku vzkrieseniu mŕtvych dochádzalo už počas pozemskej služby Pána Ježiša Krista a aj jeho apoštolov. Pán Ježiš vzkriesil napríklad Lazara (Ján 11. kapitola), syna vdovy (Lukáš 7:11-15) a po jeho zmŕtvychvstaní sa hroby otvárali a mnohé telá zosnulých svätých vstali a vošli do Jeruzalema a ukázali sa mnohým (Matúš 27:50-53). Prostredníctvom apoštola Petra bola vzkriesená Tabita (Skutky 9:36-41) a ženy dostali späť svojich mŕtvych vzkriesených (Židom 11:35). Títo však vstali z mŕtvych vo svojich predchádzajúcich (porušených) telách, takže to nebolo to vzkriesenie z mŕtvych, ako o ňom píše napríklad Daniel v 12. kapitole, Ján 5:28-29, resp. Pavol v 1. Korinským 15. kapitole.

Najpodrobnejší popis vzkriesenia mŕtvych je uvedený v 1. liste Korinským 15:22-24. Tu sa hovorí o poradí vzkriesenia, pričom prvým vzkrieseným z mŕtvych, prvotinou vzkriesenia, je

Ježiš Kristus. Potom tí, ktorí sú nové stvorenie v Kristovi (ktorí sú Kristovi). Zjavenie Jána 20. kapitola potom odhaľuje, že až neskôr budú vzkriesení ostatní (pozri aj Ján 5:28-29; Zjavenie 20:4-6). „Lebo ako v Adamovi všetci zomierajú, rovnako tak i v Kristovi všetci budú oživení. Ale jeden každý vo svojom vlastnom poriadku: prvotina Kristus, potom tí, ktorí sú Kristovi, za jeho príchodu. Potom koniec, keď oddá kráľovstvo Bohu a Otcovi, keď zruší každé kniežatstvo a každú vrchnosť a moc.“

Prvotina Kristus

Apoštol Pavol ako prvú etapu vzkriesenia uvádza vzkriesenie Krista. Výrazom prvotina Kristus je vzkriesenie Krista prirovnané k obetovaniu prvotín žatvy Hospodinovi. Bola to predpísaná obeť ustanovená Mojžišovým zákonom a je opísaná v 3. Mojžišovej 23:10-14. Snopok prvého zožatého obilia novej úrody (prvotina) je obrazom vzkriesenia Krista z mŕtvych a počiatok nového stvorenia. Táto typológia je výstižná. Snopok (prvotina) predstavoval prvé plody, ktoré vzišli zo zrna, ktoré bolo predtým zasiate do zeme. Tak aj Kristus, ktorý v Jánovom evanjeliu 12:24 prorocky a obrazne hovorí o svojej smrti a jej význame: „Amen, amen vám hovorím, ak nezomrie pšeničné zrno, keď padne do zeme, zostane ono samotné; ale ak zomrie, donesie mnoho úžitku.“ Dnes už rozumieme významu týchto slov, ktoré v kontexte novozákonných písem znamenajú, že úžitok z jeho služby zmierenia medzi Bohom a človekom bude ako výsledok jeho vlastnej smrti a vzkriesenia (pozri Rímskym 4:25). Tak ako zomrel Kristus a vstal z mŕtvych ako prvotina, budú vzkriesení aj tí, ktorí sú v Kristovi (Rímskym 6. kapitola).

Písmo predznamenáva vzkriesenie všetkých pochovaných mŕtvych. Je však rozdiel, ako píšeme aj vyššie, v účele vzkriesenia tých, ktorí zomreli ako nové stvorenie v Kristovi, a tých, ktorí neuverili v evanjelium Pána a Spasiteľa Ježiša Krista. O vzkriesení spravodlivých a bezbožných a o súdoch budeme hovoriť podrobnejšie v nadväzujúcich článkoch.

Zdroje a poznámky

A J. C. Douglas (editor) a kol., Nový biblický slovník, Návrat domů, Praha 1996, heslo vzkříšení, ISBN 80-85495-65-1.

B Pre podrobnejší výklad pozri publikáciu: Peter Vajda Zmluva zaslúbení, vyd. SOLAS, Žilina 2017, str. 17-19, ISBN 978-80-971486-1-4.

C a) BIBLE, Pavlíkův studijní překlad, KVARTUS MEDIA, ISBN 978-80-88039-00-6

b) BIBLE, Český studijní překlad, Nakladatelství KMS, Praha 2009, ISBN 978-80-86449-61-6

c) Donald C. Stamps, Studijní Bible, Česká verze, ISBN 978-0-7361-0420-5

d) Študijná Biblia, Slovenský ekumenický preklad, Porta libri 2015, ISBN 978-80-8156-052-1

D Výraz nás postaví na nohy je v iných prekladoch v znení: nám bude dávať vstať [Ca)]; nám dá povstať, aby sme boli živí pred jeho tvárou [Cb)]; nám dá povstať a my pred ním budeme žiť [Cc)]; nás vzkriesi [Cd)].

